

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ НАУКОВОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
для наукових та науково-педагогічних працівників

Київ – 2019

Затверджено вченою радою
Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
(протокол № 13 від 30.10.2019 р.)
Схвалено на засіданні відділів відкритих освітньо-наукових інформаційних
систем та мережних технологій і баз даних
(протокол № 11 від 10.10.2019 р.)

Укладачі:

Новицька Тетяна Леонідівна	науковий співробітник відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
Іванова Світлана Миколаївна	к. пед. н., завідувач відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Рецензенти:

Спірін Олег Михайлович	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», проректор з цифровізації освітньо-наукової діяльності
Овчарук Оксана Василівна	кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, завідувач відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	6
КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ	11
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ	13
ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СЛУХАЧІВ.....	17
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	18

ВСТУП

Стрімкий розвиток комп'ютеризації освіти і потреба людства у швидкій, зручній передачі даних, отриманні інформації привели до якісних змін у вирішенні цих потреб. Інформаційно-комунікаційні технології дали можливості для вирішення проблем створення сховищ інформаційних ресурсів, їх організації, засобів і способів доступу до них користувачів. Одним з таких підходів є електронна бібліотека – це розподілена інформаційна система, що дозволяє накопичувати, надійно зберігати та ефективно використовувати різноманітні колекції електронних повнотекстових документів, які доступні в зручному для користувача вигляді через глобальні мережі передачі даних [1, с. 140]. Із створенням електронних бібліотек стало можливим не тільки зберігання інформації, а й швидкий пошук і доступ до актуальних джерел даних та передавання інформації через Інтернет.

Наукова Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України (НЕБ НАПН України), створена на платформі Eprints, є важливим засобом інформатизації освіти і науки, тому що користувачі НЕБ НАПН України мають можливість використовувати у відкритому доступі різні сервіси: зберігання інформації, пошуку, перегляду, завантаження інформаційних ресурсів, а також проводити моніторинг оприлюднення і розповсюдження результатів психолого-педагогічних досліджень [2]. Але із стрімким розвитком у світі інформаційно-комунікаційних технологій відбувається постійне оновлення і вдосконалення НЕБ НАПН України, у тому числі програмного забезпечення НЕБ НАПН України, оновлення версії платформи Eprints, встановлення додаткових сервісів НЕБ НАПН України, швидке накопичення інформаційних ресурсів у сховищі в наслідок того, що в НЕБ НАПН України зберігаються як проміжні так і кінцеві результати психолого-педагогічних досліджень. Тому потрібно періодично оновлювати методичне забезпечення супроводу процесу навчання науково-педагогічних працівників основам використання електронних систем відкритого доступу у науковій діяльності.

Навчальна програма «Використання сервісів наукової електронної бібліотеки» розроблена у відповідності до Законів України «Про Національну програму інформатизації», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», «Про авторське право і суміжні права», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про інформацію», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007-2015 рр.», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», Конституції України; на міжнародному рівні це – міжнародно-правові угоди «Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурологічні права», «Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства», міжнаціональні програми та документи «Програма ЮНЕСКО «Інформація для всіх», «Модельний Бібліотечний кодекс для держав – учасників СНД», «Гаагская декларация по открытию знаний в цифровую эпоху».

Може бути використана для наукових і науково-педагогічних працівників, у тому числі аспірантів, докторантів, бібліотекарів та осіб, які зацікавлені у використанні інформаційних ресурсів та сервісів НЕБ НАПН України. Зміст представленої навчальної програми визначено у послідовності поступового, якісного і повного викладення матеріалу. Навчальна програма розрахована для проведення загального навчального модуля: у системі підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників, у викладанні дисциплін в галузі застосування ІКТ в освіті для студентів-магістрів педагогічних спеціальностей та бібліотекарів.

Навчання слухачів можливо реалізувати дистанційно на базі програмних платформ для підтримки електронного навчання Moodle, Easygenerator, Wordpress, Prometheus та ін.

Навчальна програма «Використання сервісів наукової електронної бібліотеки» включає:

- I. Пояснювальну записку.
- II. Календарно-тематичне планування.
- III. Зміст навчальної програми.
- IV. Оцінювання навчальних досягнень слухачів.
- V. Список рекомендованих джерел.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою навчання є використання сервісів наукових електронних бібліотек для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових та науково-педагогічних працівників у професійній діяльності.

Категорії слухачів: наукові працівники установ НАПН України; науково-педагогічні працівники; аспіранти; докторанти; здобувачі наукових ступенів у галузі педагогічних наук; студенти-магістри педагогічних спеціальностей; бібліотекарі; спеціалісти, які займаються розробкою, формуванням колекцій електронних освітніх ресурсів.

Основні завдання навчання:

- організація практичної та теоретичної діяльності суб'єктів навчання, що зумовлена закономірностями та особливостями змісту наукової діяльності у галузі педагогічних наук;
- ознайомлення слухачів із теоретичними та організаційними основами інформаційної інфраструктури функціонування наукових електронних бібліотек;
- набуття слухачами навичок створення та використання авторських профілів в ORCID та Publons у науково-педагогічній діяльності;
- формування навичок користувачем НЕБ щодо пошуку актуальних наукових публікацій, авторів та їх результатів наукових досліджень, вносити власні ресурси до сховища, користуватися статистичними сервісами НЕБ НАПН України;
- формування практичних вмінь редактора НЕБ щодо формування ресурсів НЕБ НАПН України, заповнення та редагування форми опису ресурсів, пошуку депозитів;
- формування практичних вмінь адміністратором НЕБ щодо структури дерева суб'єктів НЕБ НАПН України, виконання функцій редагування, роботи з системними інструментами, конфігурації суб'єктів НЕБ НАПН України;
- підвищення рівня розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників.

Зміст навчання. Навчальна програма «Використання сервісів наукової електронної бібліотеки» складається з 4 тематичних модулів, 2 з яких відносяться до його інваріативної, а 2 – до варіативної складової.

Вивчення навчального матеріалу *інваріативної частини* навчальної програми спрямоване на ознайомлення науковців та науково-педагогічних працівників з теоретичними та організаційними основами інформаційної інфраструктури функціонування електронних бібліотек, а також формування навичок користувачів НЕБ щодо пошуку актуальних наукових публікацій, авторів та їх результатів наукових досліджень, вносити власні ресурси до сховища, користуватися статистичними сервісами НЕБ НАПН України, створення та використання авторських профілів в ORCID та Publons у науково-педагогічній діяльності.

Два модулі *варіативної частини* навчальної програми розраховані на підготовку і підвищення кваліфікації вузькоспеціалізованих фахівців, спеціалістів, які займаються розробкою, формуванням електронних освітніх ресурсів (редакторів НЕБ, адміністраторів НЕБ). Тематика цих модулів розкриває теоретичні аспекти виконання їхніх професійних завдань та спрямована на формування практичних вмінь щодо використання сервісів наукової електронної бібліотеки та налаштування робочих процесів в EPrints.

Навчальна програма побудована за модульною системою, відповідно до цільової категорії слухачів (користувачі, редактори НЕБ та адміністратори НЕБ).

На вивчення навчального матеріалу програми відводиться 28 навчальних годин.

Вимоги до початкового рівня знань та вмінь наукових та науково-педагогічних працівників:

- мати загальні уявлення про Інтернет;
- мати навички роботи на комп'ютері, вміння користуватися електронною поштою та браузером;
- для варіативної частини навчальної програми мати знання основ програмування.

Досягнення навчальних цілей передбачено здійснити за допомогою комплексу таких **форм навчання** як лекції, семінари, практичні заняття, тренінги, самостійну чи індивідуальну роботу, консультування, контрольні заходи щодо оцінювання навчальних досягнень.

1. На *лекційних заняттях* (7 год.) розглядаються та обговорюються питання теоретичного характеру, зокрема основи інформаційної інфраструктури функціонування електронних бібліотек та досвід їх використання. Розглядаються сервіси користувача НЕБ, Дублінське ядро, аналізується питання якості метаданих НЕБ, налаштування робочих процесів в EPrints.

2. Проведення *семінарських, практичних занять, тренінгів* (15 год.) здійснюється з метою формування вмінь та навичок: роботи з НЕБ в ролі користувача щодо опису депозиту та внесення ресурсу до сховища НЕБ, використання статистики НЕБ, створення унікального авторського ідентифікатора ORCID, використання сервісів НЕБ редактором НЕБ та адміністратором НЕБ, налаштування робочих процесів в EPrints.

3. На *самостійній чи індивідуальній роботі* (6 год.) передбачається:

- ✓ опрацювання рекомендованої літератури навчального та методичного характеру, нормативних та наукових джерел, онлайн ресурсів;
- ✓ створення і використання авторських профілів в ORCID та Publons;
- ✓ формування вмінь та вдосконалення навичок роботи з НЕБ, зокрема в ролі користувача, редактора НЕБ та адміністратора НЕБ, виконуючи додаткові практичні завдання.

4. Надання навчальних *консультацій*, зокрема проведення індивідуальних і групових бесід зі слухачами в процесі навчання або здійснення інформаційної та технічної підтримки за допомогою електронної пошти, телефону або соціальних мереж.

5. *Контрольні заходи* оцінювання навчальних досягнень слухачів, що здійснюються шляхом опитування, проведення тестового контролю знань та перевірки індивідуальних практичних завдань.

Методи навчання, що доцільно застосувати під час проведення навчальних занять:

- методи організації навчально-пізнавальної діяльності: розповідь, бесіда, пояснювально-ілюстративний, проблемний, «кейс-метод», демонстрування, обговорення, виконання індивідуальних завдань;
- методи стимулювання та мотивації: формування пізнавального інтересу, дискусія, створення ситуації успіху в навчанні, аналіз конкретних ситуацій;
- методи контролю: усне та письмове опитування (анкетування), тестування, самоконтроль, перевірка відповідей на проблемні питання, захист індивідуальних практичних завдань, усне опитування за темою індивідуального завдання.

Організація навчального процесу ґрунтується та реалізується на **загальних дидактичних принципах та принципах інтерактивного навчання**, а саме: науковості добору змісту та методів навчання; систематичності та послідовності викладання і засвоєння знань; міцності та ґрунтовності засвоєння знань, набуття умінь і навичок; доступності навчання відповідно до рівня розвитку та вікових особливостей слухачів; свідомості й активності слухачів; наочності; синтезі інтелектуальної і практичної діяльності та індивідуальному підході до кожного учасника; відкритого зворотного зв'язку; експериментування; довіри у спілкуванні; рівності позицій.

Прогнозований результат реалізації навчальної програми: підвищення рівня інформаційно-дослідницької компетентності наукових та науково-педагогічних працівників, що дозволить їм ефективніше використовувати сервіси НЕБ на різних етапах освітньої, науково-дослідної роботи та професійної діяльності.

Навчально-методичне забезпечення. Учасників навчального процесу необхідно забезпечити низкою інформаційно-довідкових та методичних матеріалів, таких як:

1. *Методичні рекомендації для слухачів:* «Використання сервісів електронної бібліотеки установи: методичні рекомендації» [14], «Використання статистичного модуля IRStats2 електронної бібліотеки Національної академії педагогічних наук України: методичні рекомендації» [15], «Рекомендації щодо створення та використання ідентифікатора ORCID для наукових і науково-педагогічних працівників: методичні рекомендації» [16], «Рекомендації для користувачів щодо внесення інформаційних ресурсів до Електронної бібліотеки НАПН України» [17].

2. *Методичне забезпечення семінарів, тренінгів та практичних занять:* плани семінарських занять, питання для самоконтролю, списки рекомендованих джерел, картки- завдання для практичних та тренінгових занять, тестові завдання.

3. *Методичні рекомендації для викладача з підготовки занять,* що включають конспекти лекцій, плани семінарських, практичних і тренінгових занять, набір індивідуальних практичних завдань, а також пакет методичних матеріалів для проведення оцінювання навчальних досягнень слухачів.

4. *Дидактичні демонстраційні матеріали:* презентації, графічні схеми щодо використання сервісів НЕБ НАПН України.

Технічне та ресурсне забезпечення. Навчальний процес рекомендовано супроводити низкою наступних технічних засобів навчання та ІКТ:

- персональні комп'ютери, програмне забезпечення, підключення до мережі Інтернет, інтерактивна дошка, проектор;
- сайт НЕБ НАПН України, сайти наукометричних баз даних (Web of Science, Google Scholar);
- сайти цифрових ідентифікаторів вчених (ORCID, Publons);
- інструментарій конвертування форматів текстових файлів (PDFCreator, PDFArchitect, ABBYY PDF Transformer 3.0);
- поштові сервіси, бібліографічний менеджер Bibtex, он-лайн ресурс транслітерації УКРЛІТ.ORG.

Можливі напрямки застосування навчальної програми. Запропонована навчальна програма може бути використана для вирішення широкого спектру освітніх завдань, зокрема:

- ✓ для підготовки аспірантів, докторантів і здобувачів наукових ступенів у галузі педагогічних наук;

- ✓ для підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних і педагогічних (методистів) працівників у системі післядипломної педагогічної освіти;
- ✓ для підготовки вузькоспеціалізованих фахівців, спеціалістів, які займаються розробкою, формуванням електронних освітніх ресурсів (редакторів НЕБ, адміністраторів НЕБ);
- ✓ для бібліотечних працівників;
- ✓ для проведення окремого модуля в межах дисциплін в області застосування ІКТ в освіті студентів-магістрів педагогічних спеціальностей та бібліотекарів.

На основі даної навчальної програми може бути розроблений модуль для студентів-магістрів закладів вищої освіти в галузі педагогіки, працівників наукових установ Національної академії педагогічних наук України та галузевих академій, а також вищезазначених категорій слухачів інших наукових спеціальностей і напрямів підготовки з метою підвищення рівня їх інформаційно-дослідницької компетентності. У свою чергу, за цією програмою, навчання може проходити як очно на базі Інституту інформаційних технологій і засобів навчання або інших наукових установ НАПН України та закладів вищої освіти в галузі педагогіки, так і за дистанційною або змішаною формою навчання шляхом розроблення масового онлайн модуля на базі програмних платформ для підтримки електронного навчання Moodle, Easygenerator, Wordpress, Prometheus та ін.

У результаті вивчення інваріативної частини навчальної програми слухачі повинні:

- ✓ **Знати:**
  - основні поняття, що використовуються в електронних бібліотеках;
  - основи інформаційної інфраструктури функціонування наукових електронних бібліотек;
  - підходи до унікальної ідентифікації авторів;
  - основні теоретичні відомості щодо сервісів наукової електронної бібліотеки з питань пошуку, оприлюднення та розповсюдження результатів наукових досліджень засобами НЕБ у галузі педагогічних наук;
  - основні завдання статистики НЕБ НАПН України, вимоги формування достовірних статистичних звітів НЕБ НАПН України, етапи опрацювання зібраної інформації у статистиці НЕБ.
- ✓ **Уміти:**
  - використовувати сервіси: основні навігаційні, пошукові, реєстрації та підтримки користувача НЕБ;
  - здійснювати імпорт та експорт ресурсів між електронними бібліотеками;
  - створювати та використовувати авторські профілі в ORCID та Publons у науково-педагогічній діяльності;
  - описувати депозит та вносити його до сховища НЕБ;
  - користуватися статистичними сервісами НЕБ НАПН України.

У результаті вивчення варіативної частини навчальної програми слухачі повинні:

- ✓ **Знати:**
  - загальні теоретичні відомості щодо інтеграції даних в електронних системах, поняття Ініціативи відкритих архівів, Дублінське ядро метаданих;
  - поняття онтології, формування, збору, якості метаданих у галузі педагогічних наук;

- основні проблеми формування електронних ресурсів, їх зберігання і здійснення ефективного доступу;
- критерії оцінювання якості електронної бібліотеки;
- теоретичні відомості з налаштування робочих процесів в EPrints мовою програмування.

✓ **Уміти:**

- здійснювати функції редактора НЕБ щодо формування ресурсів НЕБ НАПН України;
- заповнювати та редагувати форми опису ресурсів;
- здійснювати пошук депозитів, вилучення ресурсу;
- змінювати власника інформаційного ресурсу, переглядати історії змін ресурсу;
- здійснювати функції адміністратора НЕБ щодо формування дерева суб'єктів НЕБ НАПН України, виконання функцій редагування, роботи з системними інструментами, конфігурації суб'єктів НЕБ НАПН України;
- здійснювати пошук сторінки профілю користувача НЕБ за номером ID, науковою установою, країною, адресою електронної пошти, роллю користувача в НЕБ;
- використовувати історію пошуку дій, що виконувались з депозитами, ресурсами НЕБ, а також з повідомленнями, що були відправлені на E-адресу користувача НЕБ;
- створювати новий обліковий запис користувача та управління полями метаданих.

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Таблиця 1

Навчально-тематичний план

№ з/п	Назва навчального модуля	Кількість годин			
		Лекція	Семінари, практичні заняття, тренінги	Самостійна чи індивідуальна робота	Всього
<i>Інваріативна частина</i>					
I	Електронні бібліотеки, авторські профілі ORCID та Publons у науково-педагогічній діяльності	2	2	2	6
II	Сервіси користувача НЕБ	1	4	2	7
<i>Варіативна частина</i>					
III	Сервіси редагування НЕБ	2	2	1	5
IV	Сервіси адміністрування НЕБ	2	7	1	10
Всього (кількість годин)		7	15	6	28

Для викладання загального модулю «Використання сервісів наукової електронної бібліотеки» необхідно визначити розділ курсу навчального предмета, в цьому випадку, модуль навчальної програми. Розподіл навчального часу має рекомендаційний характер і, за потреби, може бути змінений викладачем за погодженням вченої ради наукової установи, враховуючи категорію та види професійних завдань конкретної аудиторії слухачів.

Рекомендований об'єм навчального модулю – 28 годин, з них 7 годин лекційні, 15 годин семінарські, практичні заняття, тренінги, та 6 годин самостійна чи індивідуальна робота.

Таблиця 2

Розподіл навчального часу за розділами, темами та формами навчання

№ з/п	Теми змістових модулів і блоків	Кількість годин			
		Лекція	Семінари, практичні заняття, тренінги	Самостійна чи індивідуальна робота	Всього
	<i>Інваріативна частина</i>				
Змістовий модуль I. Електронні бібліотеки, авторські профілі ORCID та Publons у науково-педагогічній діяльності		2	2	2	6
Тема 1.1	Вітчизняні й зарубіжні електронні бібліотеки та досвід їх використання. Проект Цифрової бібліотеки. Аналіз класу програмних платформ для підтримки електронних бібліотек в галузі педагогічної освіти	2			2
Тема 1.2	Створення і використання унікального авторського ідентифікатора ORCID		2	1	2
Тема 1.3	Створення і використання авторського профілю Publons			1	2
Змістовий модуль II. Сервіси користувача НЕБ		1	4	2	7
Тема 2.1	Сервіси: основні навігаційні, пошукові, реєстрації та підтримки користувача. Імпорт та експорт ресурсів між електронними бібліотеками	1			2
Тема 2.2	Опис депозиту та внесення ресурсу до сховища НЕБ		2	1	3
Тема 2.3	Статистика НЕБ. Приклади комбінованих статистичних звітів		2	1	3
<i>Варіативна частина</i>					
Змістовий модуль III. Сервіси редагування НЕБ		2	2	1	5
Тема 3.1	Дублінське ядро. Якість метаданих	2			2
Тема 3.2	Деякі аспекти допомоги редакторам НЕБ		2	1	3
Змістовий модуль IV. Сервіси адміністрування НЕБ		2	7	1	10
Тема 4.1	Основні сервіси панелі адміністратора НЕБ		2	1	3
Тема 4.2.	Налаштування робочих процесів в EPrints	2	5		6
Всього (кількість годин)		7	15	6	28

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ, АВТОРСЬКІ ПРОФІЛІ ORCID ТА PUBLONS У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: надати основні відомості щодо досвіду використання електронних бібліотек, унікального авторського ідентифікатора ORCID та авторського профілю Publons. Набути вміння та навички зі створення авторського профілю в ORCID та в Publons.

Завдання:

- надати основні відомості про вітчизняні та зарубіжні електронні бібліотеки та досвід їх використання;
- ознайомитись з науково-термінологічним апаратом створення, функціонування і використання електронних бібліотек;
- набути вміння та навички щодо створення та використання авторських профілів в ORCID та Publons у науковій та науково-педагогічній діяльності.

Тема 1.1. Вітчизняні й зарубіжні електронні бібліотеки та досвід їх використання. Проект Цифрової бібліотеки. Аналіз класу програмних платформ для підтримки електронних бібліотек в галузі педагогічної освіти

Поняття «інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності», «електронна бібліотека», «інформаційна система», «інформаційні ресурси», «управління інформаційними ресурсами», інтегрованість мережі електронних бібліотек. Підходи до поняття «метадані», до інтегрованості електронних бібліотек, аспекти інтегрованості. Функції управління інформаційними ресурсами наукової електронної бібліотеки. Загальні та основні підходи до використання електронних бібліотек. Програмні платформи ЕБ, що найбільше використовуються у світі для науково-освітніх цілей.

Тема 1.2. Створення і використання унікального авторського ідентифікатора ORCID

Платформи міжнародних наукометричних баз даних. Міжнародні стандартні ідентифікатори. Цифрові ідентифікатори об'єктів DOI. Сучасні проблеми ідентифікації авторів та наукових публікацій в мережі Інтернет. Підходи до унікальної ідентифікації авторів. Використання науковцями унікального ідентифікатора автора ORCID, що вирішує проблеми ідентифікації вчених, на міжнародному рівні, пов'язані зі зміною прізвищ, однакових імен та прізвищ, змінної транскрипції і порядку складних імен, де існують середні імена; загальні, ініціали та ін. Сумісність ORCID з електронними бібліотеками і платформами. Переваги використання ORCID. Досвід використання систем ORCID та Researcher ID. Транслітерація. Імпорт ресурсів в ORCID з Google Scholar, експорт ресурсів з ORCID. Інтеграція унікальних авторських ідентифікаторів ORCID у Наукову електронну бібліотеку НАПН України.

Тема 1.3. Створення і використання авторського профілю Publons

Платформа Publons як засіб підтримки наукової діяльності. Особливості використання профілю Publons. Досвід використання системи Publons. Publons для вченого, створення профілю, коригування та налаштування профілю Publons, імпорт публікацій в Publons, метрики, Publons для видавців, редакторів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

СЕРВІСИ КОРИСТУВАЧА НЕБ

Мета: надати основні теоретичні відомості щодо сервісів наукової електронної бібліотеки та набути та удосконалити навички використання сервісів наукової електронної бібліотеки користувачами.

Завдання:

– надати основні теоретичні відомості щодо сервісів наукової електронної бібліотеки з питань пошуку, оприлюднення та розповсюдження результатів наукових досліджень засобами НЕБ у галузі педагогічних наук;

– набути та удосконалити навички користувачів НЕБ щодо опису депозиту та внесення ресурсу до сховища НЕБ, вміння користуватися статистичними сервісами НЕБ НАПН України.

Тема 2.1. Сервіси: основні навігаційні, пошукові, реєстрації та підтримки користувача. Імпорт та експорт ресурсів між електронними бібліотеками

Навігація по сайту, навігація за ресурсами, сервіси перегляду. Правове і нормативне забезпечення. Експорт та групування списку документів, опис форматів ASCII Citation, BibTeX, JSON, METS, OAI-ORE, що найчастіше використовуються для обробки списків бібліографічних посилань. Підписка на стрічки новин у форматах RSS 2.0, RSS 1.0 або Atom. Реєстрація: аутентифікація, ідентифікація та авторизація користувача НЕБ. Права в НЕБ для користувача, редактора та адміністратора репозиторію. Сервіси підтримки користувача: «Управління депозитами», «Профіль» та «Зберегти пошуки». Імпортування даних із зовнішніх джерел, таких як Pubmed, або за допомогою DOI. Управління обліковим записом користувача. Останні доповнення до сховища електронної бібліотеки, простий пошук, розширений пошук.

Тема 2.2. Опис депозиту та внесення ресурсу до сховища НЕБ

Поняття «депозит», «ресурс», «бібліографічний опис», «бібліографічні дані», «метадані», типи ресурсів, «Класифікатор», назва ресурсу, «Анотація», «Ключові слова», «статус» ресурсу, «Наукова установа», «Дата видання ресурсу», «Тип події», «Журнал, назва книги чи установи, де надруковано ресурс», «№ журналу року видання», «№ журналу загальний», «Видавець», «ISSN», «ISBN», «Наукові теми», «Офіційний URL». Функції, вимоги, фактори бібліографічного опису. Виявлення бібліографічних відомостей, визначення необхідного набору елементів опису ресурсу, зони й елементи бібліографічного опису. Формати файлів, що можна завантажити до форми опису ресурсів.

Етапи опису депозиту:

1. Підготовка та внесення до НЕБ депозиту.
2. Авторизація.
3. Опис ресурсу: Вибір типу ресурсу відповідно до типу обраного депозиту; завантаження обраного депозиту; заповнення обов'язкових полів, позначення символом «*»; вибір декількох пунктів тематики ресурсу у класифікаторі; вибір наукової теми, відповідно до вказаного відділу та року видання ресурсу; «Внесення ресурсу», тобто підтвердження згоди користувача на зберігання ресурсу у сховищі НЕБ.

4. Перевірка результату внесення ресурсу.

Тема 2.3. Статистика НЕБ. Приклади комбінованих статистичних звітів

Поняття «статистичний звіт НЕБ», «відвідування», «одиниці обліку». Особливості використання статистичного модуля IRStat2. Актуальна статична інформація НЕБ стосовно власного функціонування. Основні завдання бібліотечної статистики. Основні вимоги формування достовірних статистичних звітів НЕБ НАПН України. Етапи опрацювання зібраної інформації у статистиці НЕБ. Головні аспекти статистики використання ресурсів НЕБ. Порівняльні характеристики IRStats2 та Google Analytics.

Статистичні звіти наукової електронної бібліотеки: за всіма ресурсами; за видами сервісів навігації за ресурсами; за терміном; загальні; збірні; основні. Експорт статистичних даних. Статистичний звіт за ресурсом за обраний період. Статистичний звіт за ресурсом: порівняння за роками. Статистичний звіт за науковою темою: за вказаний період: Мапа завантажень. Список джерел. Використані браузерери.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

СЕРВІСИ РЕДАГУВАННЯ НЕБ

Мета: надати загальні теоретичні відомості щодо формування, збору, інтеграції та якості метаданих наукової електронної бібліотеки та набути і удосконалити навички використання сервісів наукової електронної бібліотеки редактором НЕБ.

Завдання:

– надати загальні теоретичні відомості щодо інтеграція даних в електронних системах, поняття онтології, формування, збору, якості метаданих у галузі педагогічних наук;

– критерії оцінювання якості електронної бібліотеки;

– формування практичних вмій редактора НЕБ щодо формування ресурсів НЕБ НАПН України, пошуку, вилучення, повернення на доробку депозитів.

Тема 3.1. Дублінське ядро. Якість метаданих

Поняття інтеграція даних в електронних системах, Ініціативи відкритих архівів (Open Archive Initiative, OAI), Дублінське ядро метаданих (The Dublin Core Metadata Initiative, DCMI). Шляхи вирішення задачі інтеграції. Визначення онтології. Семантична інтероперабельність, семантична гетерогенність. Стандарти та інтероперабельність ЕБ. Модель даних OAI-PMH. Протокол OAI для збору метаданих (OAI-PMH). Середовище опису ресурсів RDF. Семантична анотація як інтеграція даних. Критерії оцінювання якості електронної бібліотеки.

Тема 3.2. Деякі аспекти допомоги редакторам НЕБ

Робоча область редактора. Пошук ресурсів, поданих на Розгляд до сховища НЕБ, більш ранніх версій цих же ресурсів, що вже існують у сховищі НЕБ та редагування опису депозиту редактором НЕБ. Вилучення ресурсу, повернення на доробку, прийняття ресурсу до сховища НЕБ. Зміна власника інформаційного ресурсу. Повторна індексація. Перегляд історії ресурсу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

СЕРВІСИ АДМІНІСТРУВАННЯ НЕБ

Мета: надати цілісне уявлення про систему EPrints, орієнтоване на веб-інтерфейс, сформувати навички використання сервісів наукової електронної бібліотеки адміністратором сховища EPrints.

Завдання:

–формування практичних вмінь щодо структури дерева суб'єктів НЕБ НАПН України, виконання функцій редагування, конфігурації суб'єктів НЕБ НАПН України, роботи з системними інструментами;

–теоретичні відомості з налаштування робочих процесів в EPrints мовою програмування.

Тема 4.1. Основні сервіси панелі адміністратора НЕБ

Робоча область адміністратора. Інструменти: редагування, службові, конфігурації. Конфігурування основних параметрів. Пошук сторінки профілю користувача НЕБ за номером ID, науковою установою, країною, адресою електронної пошти, роллю користувача в НЕБ. Історія пошуку дій, що виконувались з депозитами, ресурсами НЕБ, а також з повідомленнями, що були відправлені на E-адресу користувача НЕБ. Створення нового облікового запису користувача. Налаштування дерева предметного класифікатора та організаційної структури. Управління полями метаданих. Сервіс «Редагування фрази сторінки».

Тема 4.2. Налаштування робочих процесів в EPrints

Модифікація фраз. Налаштування робочого процесу депозиту. Контрольовані словники. Автозаповнення полів. Керування списком прийнятих типів депозитів для сховища. Додавання нового поля метаданих. Додавання нового сортування у сервіс Перегляду. Створення сторінки пошуку.

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СЛУХАЧІВ

Діагностику навчальних досягнень наукових та науково-педагогічних працівників загального модулю «Використання сервісів наукової електронної бібліотеки» рекомендовано реалізувати шляхом тестування та захисту індивідуальних практичних завдань після завершення змістового модуля.

Таблиця 3.

Оцінювання навчальних досягнень слухачів

Рівень знань	Зарахування	Пояснення
високий	зараховано	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
достатній		Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
		Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
середній	не зараховано (можливе повторне виконання тестових та індивідуальних практичних завдань)	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
		Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
		Незадовільно (виконання завдання зроблене не повністю з певною кількістю помилок)
початковий	не зараховано (з обов'язковим повторним загальним модулем)	Незадовільно (виконання завдання зроблене не повністю з певною кількістю суттєвих помилок)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія* / [Спірін О.М., Іванова С.М., Новицький О.В. та ін.]; за наук. ред. проф. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна. – К.: Педагогічна думка, 2012 р. – 176 с.
2. Спірін О.М., Новицька Т.Л., Яцишин А.В. *Електронна бібліотека як джерело статистичних даних для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень*, Інформаційні технології в освіті, 2 (35). – 2018 р. - стор. 7-26.
3. Закон України «Про Національну програму інформатизації» [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; № 74/98-ВР; Редакція від 01.08.2016, підстава - 922-VIII. – Режим доступу: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; № 848-VIII; Редакція від 16.07.2019, підстава - 2704-VIII. – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
5. Гаагская декларация по открытию знаний в цифровую эпоху [Електронний ресурс] / пер. Н. Потепко // Библиотековедение. – 2015. – № 4. – С. 83-87. – Режим доступа: <https://bibliotekovedenie.rsl.ru/jour/article/view/252/345#>
6. 3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; № 3792-XII; Редакція від 04.11.2018, підстава - 2581-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
7. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; № 32/95-ВР; Редакція від 01.01.2017, підстава - 1801-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80>
8. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; № 2657-XII; Редакція від 16.07.2019, підстава - 2704-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
9. Конституції України [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; № 254к/96-ВР; Редакція від 21.02.2019, підстава - 2680-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
10. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; № 80/94-ВР; Редакція від 19.04.2014, підстава - 1170-VII. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>
11. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурологічні права [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; № 995_042; Ратифікація від 19.10.1973, підстава - 2148-08. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042
12. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства [Електронний ресурс] // Веб-сайт Законодавство України; Прийняття від 22.07.2000. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_163
13. Програма ЮНЕСКО "Інформація для всіх" [Електронний ресурс] // 67-я Генеральна Конференція ІФЛА (17-24 августа 2001, Бостон, США). – Режим доступу: http://library.zntu.edu.ua/zakon/00_uiv.html
14. Використання сервісів електронної бібліотеки установи: методичні рекомендації / [Новицька Т.Л., Савченко З.В., Ткаченко В.А.]; за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014 р. – 57 с.

15. Використання статистичного модуля IRStats2 електронної бібліотеки Національної академії педагогічних наук України: методичні рекомендації / Новицька Т.Л.; за наук. ред. к. пед. н. С.М. Іванової. – К.: ІТЗН НАПН України, 2016 р. – 40 с.
16. Новицька Т.Л., Вербельчук Б.В., Весельська Ю.А. Рекомендації щодо створення та використання ідентифікатора ORCID для наукових і науково-педагогічних працівників: методичні рекомендації / Новицька Т.Л., Вербельчук Б.В., Весельська Ю.А. – К.: ІТЗН НАПН України, 2018 р. – 37 с.
17. Новицька Т.Л., Іванова С.М. Рекомендації для користувачів щодо внесення інформаційних ресурсів до Електронної бібліотеки НАПН України. м. Київ, 2017 р. – 15 с.
18. Новицька Т.Л. Системи ORCID і Researcher ID для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників, Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. Матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. – 2019 р. - с. 234-243.
19. Новицька Т.Л., Марченко О.О. Інтеграція ідентифікаторів ORCID з інституційними системами підтримки науково-дослідної діяльності, Інформаційні технології і засоби навчання, 6 (56). – 2016 р. – с. 192-203.
20. Новицька Т.Л. Марченко О.О. Загальні підходи до використання електронних систем відкритого доступу у науково-педагогічних дослідженнях, Інформаційні технології і засоби навчання, 6 (50). – 2015 р. - с. 181-191.
21. Новицька Т.Л. Левченко Я.С. Модель управління інформаційними ресурсами електронної бібліотеки наукової установи, Інформаційні технології і засоби навчання, 1 (39). – 2014 р. - с. 209-221.
22. Новицька Т.Л. Аналіз класу програмних платформ для підтримки електронних бібліотек та їх використання, Наука та освіта: ключові питання сучасності: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 18 травня 2018 року у м. Чернігів: зб. наук. праць «ЛОГОС» Друкарня «Друкарник» (ФОП Гуляєва В.М.), м. Обухів, Україна, 2018 р. - с. 7-10.
23. Новицька Т.Л. Бібліографічні менеджери у роботі з електронною бібліотекою Національної академії педагогічних наук України, IX науково-практична конференція з міжнародною участю "Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності" Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна, 2018 р.
24. Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Шиненко М.А., Кільченко А.В., Лабжинський Ю.А., Лупаренко Л. А., Новицька Т.Л., Одуд О.А., Ткаченко В.А. Інформаційно-аналітична підтримка педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, Україна, 2017 р..
25. Іванова С.М., Кільченко А.В., Лупаренко Л. А., Новицька Т.Л., Тукало С.М., Яцишин А.В. Електронні науково-освітні системи у науковій та науково-педагогічній діяльності: глосарій, ІТЗН НАПН України, м. Київ, Україна, 2018 р.
26. Спірін О.М., Іванова С.М., Яцишин А.В., Кільченко А.В., Новицька Т.Л., Одуд О.А., Коваленко О.М., Пічугіна І.С. Аврамчук Антон Миколайович Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, Україна, 2017 р.
27. Лупаренко Л.А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: навчальна програма для наукових та науково-педагогічних працівників [Електронний ресурс], Київ, Україна: ІТЗН НАПН України, 2017 р. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/708292>.